

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No6(6)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 374 sahifa,
22-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

“Kitobxonlar klubi” modelining ingliz tili to‘garak mashg‘ulotlarida o‘quvchilarning kognitiv kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmlari.....	10
Madaminova Gulzira Gulamkadirovna	
Bo‘lajak pedagoglarning kasbiy faoliyatida suggestiv yondashuvning o‘rni	14
Arolov Davronjon Davlataliyevich	
Akmeologik yondashuv asosida maktabgacha ta‘lim direktor o‘rinbosarlarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmini takomillashtirish	19
Asatullayeva Sitora Dilmurod qizi	
Hozirgi o‘zbek tilida neologizmlarning tarixi va bugungi kun taraqqiyoti.....	22
Bektosheva Mehinbonu Abdumalik qizi	
Maktabgacha ta‘lim tashkilotlari bolalarida jamoada ishlash ko‘nikmalarini shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	26
Djurayeva Dilfuza Nuriddin qizi	
Korpus lingvistikasi vositalari yordamida bo‘lajak ingliz tili o‘qituvchilarining til tahlili ko‘nikmalarini shakllantirish metodikasi.....	30
Eshonqulova Sarvinoz Yashinovna	
Talabalarning shaxsiy sifatlarini rivojlantirishda sun‘iy intellektning o‘rni va ahamiyati.....	35
Hojiyeva Nasiba Bahodirovna	
Logopedik mashg‘ulotlarni tashkil etish va rejalashtirish moduliga oid mustaqil ta‘lim topshiriqlarini integrativ modellashtirishning innovatsion texnologiyalari.....	39
Ibroximova O‘g‘iloy Inomjon qizi	
Jismoniy tarbiya darslarida ortiqcha vaznli bolalarga differensial yondashuvning ahamiyati	43
Yuldashev Bobirjon Noibjon o‘g‘li	
Maktabgacha ta‘lim tashkilotida xalq og‘zaki ijodi vositasida bolalarning axloqiy sifatlarini shakllantirishning ahamiyati.....	48
Muradxanova Munisaxon Ikrom qizi	
Bo‘lajak psixologlarda altruistik xulq motivlarini rivojlantirishning psixologik imkoniyatlari	54
Nusratova Mexriniso Baxshilloevna	
Inklyuziv ta‘lim tushunchasi va uning zamonaviy pedagogik paradigmalar tizimidagi o‘rni.....	59
Pulatova Dilfuza Azamkulovna	
Magistrlarda “Imposter sindromi”ni yengish orqali kreativ salohiyatni rivojlantirishning psixologik mexanizmlari.....	66
Qayumov Baxtiyor Zokirjon o‘g‘li	
Kichik maktab yoshidagi bolalar nutqining fonematik rivojlanishi	70
Qurbonova Sevara Suyunovna	
Mikrobiologiya ta‘limida individual pedagogik texnologiyalarni joriy etish mexanizmlari	74
Raxmatov Oxunjon Soibjonovich	
“Estetik tarbiya”, “kreativ kompetensiya”, “estetik tarbiya mexanizmlari” tushunchalarining konseptual asoslari.....	79
Saidova Feruza Akramovna	
Zamonaviy ta‘lim jarayonida neyropedagogika yordamida nutqiy ko‘nikmalarni rivojlantirish.....	84
Sidiqova Yulduz Sobirovna	
“So‘nggi jadid” Begali Qosimovning ilmiy-pedagogik merosi.....	88
Toxirova Dilshoda Inom qizi	
Ona tili darslarida o‘qib tushunish ko‘nikmasini rivojlantiruvchi mashq va topshiriqlar ustida ishlash	92
Turg‘unova Nilufar Muxiddin qizi	
Ingliz, golland va o‘zbek tillaridagi frazeologizmlarning lingvostatistik xususiyatlari.....	96
Xaydarova Go‘zalxon	

Maktabgacha yoshdagi bolalarda hayotiy kompetensiyalarni shakllantirishda yumshoq ko'nikmalarning ahamiyati.....	101
<i>Xolmatova Dilshoda Sherali qizi</i>	
Farzandlarda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishda oilaning pedagogik imkoniyatlari	105
<i>Yusupova Diloromxon Sabirdjanovna</i>	
Yoshlarda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish orqali sotsial manipulyativ ta'sirlarga psixologik barqarorlikni shakllantirish.....	109
<i>Qosimova Sarvinoz Baxtiyorovna</i>	
O'quvchilarda modellashtirish ko'nikmalarini shakllantirishga ko'maklashadigan faoliyat usullari	114
<i>Abdurazzaqov O'ktam Abduqayumovich</i>	
Dizartriya shakllarining klinik-patogenetik tahlili va differensial diagnostikasi	120
<i>Axmedova V. T.</i>	
Boshlang'ich sinflarda fanlararo yondashuvga asoslangan integrativ topshiriqlar ishlab chiqishning uslubiy asoslari.....	127
<i>Elmurodova Inoyat Abdumutalibovna</i>	
Deviant xulq-atvorli o'smirlar ijtimoiylashuvining psixologik determinantlari.....	132
<i>Elov Ziyodullo Sattorovich</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalari asosida talabalar o'quv natijalarini baholashning pedagogik modeli.....	138
<i>Ernazarov Mirzohid Yo'ldosh o'g'li</i>	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida biokimyo fanini raqamli texnologiyalar asosida o'qitish metodikasi	145
<i>Mamadaliyeva Zarina Raxmat qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda kognitiv tilshunoslikni joriy etish masalalar	150
<i>Mamatova Gulshan Amankulovna</i>	
Doston musiqiy merosini o'rganishni uslubiy takomillashtirish mazmuni.....	153
<i>Qo'shayev Ilhom Axtamovich, Nasirova Sevinch Ismatovna</i>	
"Elektr yoritish" fanida mustaqil ta'limning zamonaviy shakllari.....	157
<i>Nasretdinova Feruza Nabiyeвна</i>	
Maktabgacha va maktab yoshidagi bolalarda sog'lom turmush tarzi madaniyatini shakllantirish	162
<i>Nazarova Dildora Asatovna, Kuchkorova Robiya Shuxrat qizi</i>	
Dual ta'limda oliy ta'lim va maktabgacha ta'lim tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikning mazmuni.....	167
<i>Qoraboyeva Zohidaxon To'lanboyevna, Tursunbayeva Sevara Abdullo qizi</i>	
A Methodological Model for Developing Pedagogical Reflection in Pre-Service EFL Teachers.....	172
<i>Rahimberdiyeva Maftuna Rakhimberdi kizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda sog'lom turmush tarzining kasbiy kompetentlikka ta'siri	177
<i>Raximova Saboxat Qaxramon qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishda interaktiv texnologiyalar va faol ta'lim metodlarining samaradorligi	182
<i>Safarova Nigora Nasilloevna</i>	
Maktabgacha ta'lim jarayonida interfaol usullarning mazmuni, turlari va funksional ahamiyati.....	190
<i>Safarova Soliha Ilhomovna</i>	
Talabalarni ma'naviy tarbiyalash jarayonida diagnostik metodlardan samarali foydalanishning ahamiyati... 196	
<i>Saotmuratova Zebo Yuldash qizi</i>	
Musiqqa ta'limida interfaol metodlardan foydalanishning didaktik imkoniyatlari.....	200
<i>Saparov Raxim Muratbayevich</i>	
Maktabgacha yoshdagi tarbiyalanuvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirish ijtimoiy zarurat sifatida.....	204
<i>Xolmatova Yodgoroy Baxtiyorjon qizi</i>	
Energetika fanlarini o'qitishda sun'iy intellektdan foydalanishning pedagogik afzalliklari.....	208
<i>Zoxidov Iqboljon Zokirjonovich</i>	
Методическая модель контекстуального обучения в формировании лингвокультурной компетенции при обучении русскому языку в национальных группах	213
<i>Рустамова Ферузaxon Махмуджановна</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Integrating Artificial Intelligence into EFL Academic Writing Instruction: Opportunities, Challenges, and Pedagogical Implications..... 218 Allamurodov Elyor Tursun ugli
	Sahna nutqida adabiy tur va janrlarning metodik talqini..... 223 Dilrabo Jumanova
	Sun'iy intellekt asosidagi ta'lim ekotizimi: imkoniyatlar va xavflar ..... 227 Oqil Ochilov Lutfullo o'g'li
	Z avlod bilan ishlashda ta'lim va tarbiyaga oid zamonaviy tendensiyalar ..... 232 Ravshanov Sanjar Tolibjonovich
	Talabalarni ma'naviy tarbiyalash jarayonida diagnostik metodlardan samarali foydalanishning ahamiyati... 235 Saotmuratova Zebo Yuldash qizi
	Tarixiy-ilmiy materiallar va zamonaviy texnologiyalar integratsiyasi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining geometrik tafakkurini rivojlantirish metodikasi..... 239 Toshpulatova Mamura Ismailovna, Mannonova Dilafro'z Ravshan qizi
	Davlat-xususiy sherikchilik asosidagi maktabgacha ta'lim tashkilotlarini boshqarish va muvofiqlashtirish ... 244 Xakimov Abdug'ulom Soyibjonovich
	Ingliz tilini boshqa sohadagilarga o'qitishda grammatik jihatlar ..... 247 Ataboyeva Guliruxsor Baxtiyor qizi
	Methodological Foundations for Developing Environmental Education Through the Integration of Climate Change Education Into Biology Lessons in General Secondary Schools..... 250 Abdurakhmanova Iqbolkhon Yulchiyevna
	Sharq va G'arb mutafakkir olimlarining oila va farzand tarbiyasi borasidagi qarashlari ..... 255 Berdiyeva Dilnoza A'zamovna
	Ommaviy sport turlari yordamida ayollarni sog'lom turmush tarziga yo'naltirishda ilmiy yondashuv ..... 258 Charos Axmadova
	STEAM integratsiyasi orqali maktab o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish ..... 262 Choriyor Maxmatraimov Eshmamatovich
	Maktabgacha ta'lim kafedrasida bo'lajak tarbiyachilarni innovatsion-metodik faoliyatga tayyorlashni transformatsion boshqarish texnologiyasi ..... 267 Djalalov Baxromjan Begmurzayevich
	Raqamli transformatsiya sharoitida yosh ota-onalarda yolg'izlik hissining namoyon bo'lishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-psixologik va etnopsixologik omillar ..... 272 Erimmetova Nafisa Bahromovna
	Zamonaviy ta'lim muhitida talabalarning ijtimoiy-psixologik adaptatsiyasi va uning strategiyalari ..... 279 Haqberdiyeva Dinora Qobil qizi
	Maktab direktorlarining moliyaviy boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish tehnologiyalari..... 283 Karimov Jaxongir Abdunabiyevich
	Jadidlar merosiga e'tibor: tarixiy xotira va ma'naviy tiklanish omili..... 287 Madaminova Shaxodat Shomurotovna
	Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'limdagi o'rni va nutqni baholashdagi imkoniyatlari..... 293 Mahmudova Maftuna Aktam qizi
	Effectiveness of Simulator Technologies in Pilot Training: an Experimental Study ..... 297 Maksudov Ilhomjon Turgunboy o'g'li
	Yangi O'zbekistonda o'qituvchi maqomining huquqiy kafolatlari va pedagogik faoliyat samaradorligi..... 301 Menlibayeva Azima Oralbayevna, Oralbayeva Aziza
	Raqamli jamiyat sharoitida ong transformatsiyasining falsafiy jihatlari..... 305 Muxitdin Nazarov
	10-11-sinf o'quvchilarida o'qishdan yozuvga o'tish ko'nikmasini rivojlantirishning bosqichli metodik tizimi ... 310 Nazarova Shoiraxon Abdumo'min qizi
	Zamonaviy ta'lim paradigmasida "potensial" tushunchasi: shaxsning rivojlanishga qaratilgan ichki imkoniyatlari, bilim, ko'nikma, qobiliyat va kompetensiya..... 314 Qurbonova Gulmira Alisher qizi

Deffenbacherning driving anger scale metodi asosida haydovchilarning agressiv xulq-atvorining psixologik xususiyatlarini jinslar kesimida o'rganish	318
Rahim Usmonov Raxmonali o'g'li	
Sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik-psixologik mexanizmlari.....	323
Sadoqat Sarmanova Shermahmatovna	
Vizual axborot: paydo bo'lish tarixi, qo'llanish sohalari va ta'lim jarayonidagi ahamiyati.....	328
To'g'izboyev Faxriddin Ulashovich	
Fizika darslarini tashkil etishning mazmuni, mohiyati va didaktik tamoyillari.....	334
Turabova Lobar Xusen qizi	
Ekstrakorporal urug'lantirish orqali tug'ilgan bolalarda xotiraning rivojlanishi	339
Usmonova Xusnora Ergashovna	
Raqamli ta'lim muhitida boshlang'ich sinf o'quvchilarining emotsional barqarorligini shakllantirish	344
Yusupova Diloromxon Sabirdjanovna	
Milliy va xalq o'yinlari vositasida talabalarni sog'lomlashtirish.....	347
Ahmedov Gayratjon Kosimovich	
Деонтология медицинского персонала: этико-профессиональные ориентиры в условиях современной медицины.....	350
Бабаджанова Гулчехра	
Формирование творческого восприятия учащихся на уроках музыки.....	355
Габдульманова Ильнура Минисламовна	
Qizlar tarbiyasida maktab va mahalla hamkorligi monitoring tizimini takomillashtirishning pedagogik asoslari.....	358
Abdurazoqova Marg'uba Muxammad qizi	
Maktabgacha ta'lim tarbiyachilarida iqtisodiy tushunchalarni shakllantirish pedagogik muammo sifatida	362
Ergashova Dilafro'z	
Bo'lajak tarbiyachilarda kasbiy karyerani shakllantirishning metodologik asoslari	365
Hayitova Sarvinoz Mahmudovna, Ilmiy rahbar: Ashirova Sojida Baxromovna	
Pedagogical and Methodological Foundations for Developing an Interactive Mobile Application for Teaching English to Preschool Children (Based on the Solobee Project)	368
Khurshida Kuchkarova	

10-11-SINF O'QUVCHILARIDA O'QISHDAN YOZUVGA O'TISH KO'NIKMASINI RIVOJLANTIRISHNING BOSQICHLI METODIK TIZIMI

Nazarova Shoiraxon Abdumo'min qizi

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti doktoranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada 10-11-sinf o'quvchilarida ingliz tilida o'qishdan yozuvga o'tish ko'nikmasini rivojlantirishning bosqichli metodik tizimi yoritiladi. Tadqiqotda o'quvchilarning matni tushunish jarayonidan boshlab, uni tahlil qilish, qayta ishlash va mustaqil yozma nutq yaratishgacha bo'lgan bosqichma-bosqich faoliyati asoslab beriladi.

Metodik tizim o'qish jarayonini faqat axborot qabul qilish emas, balki yozma nutq uchun lingvistik va kommunikativ tayanch sifatida ko'rishga asoslanadi. Shuningdek, mazkur yondashuvda leksik-grammatik birliklarni kontekstda o'zlash-tirish, matn strukturasi anglash va fikrni izchil yozma shaklda ifodalashga alohida e'tibor qaratiladi. Tadqiqot natijalari o'qish va yozish ko'nikmalarining integratsiyasi o'quvchilarning yozma nutq sifatini sezilarli darajada oshirishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: o'qishdan yozuvga o'tish, integrativ yondashuv, bosqichli metodika, yozma nutq, kommunikativ kompetensiya, CEFR, matn ustida ishlash.

Abstract: This article presents a stage-based methodological system for developing the reading-to-writing transition skill in English among 10th–11th grade students. The study substantiates a step-by-step learning process that begins with text comprehension and proceeds through analysis, processing, and the creation of independent written discourse.

The proposed methodology views reading not only as a means of receiving information but also as a linguistic and communicative foundation for writing. Particular attention is paid to the contextual acquisition of lexical and grammatical units, understanding text structure, and expressing ideas coherently in written form. The findings indicate that the integration of reading and writing skills significantly improves the quality of students' written production.

Key words: reading-to-writing transition, integrative approach, stage-based methodology, writing skills, communicative competence, CEFR, text-based learning.

Аннотация: В данной статье рассматривается поэтапная методическая система развития навыка перехода от чтения к письму на английском языке у учащихся 10-11 классов. В исследовании обоснована последовательная деятельность учащихся, начиная с понимания текста, его анализа и переработки до создания самостоятельного письменного высказывания.

Методическая система основывается на рассмотрении чтения не только как процесса восприятия информации, но и как лингвистической и коммуникативной основы для письменной речи. Особое внимание уделяется усвоению лексико-грамматических единиц в контексте, пониманию структуры текста и последовательному выражению мыслей в письменной форме. Результаты исследования показывают, что интеграция навыков чтения и письма способствует значительному повышению качества письменной речи учащихся.

Ключевые слова: переход от чтения к письму, интегративный подход, поэтапная методика, письменная речь, коммуникативная компетенция, CEFR, работа с текстом.

KIRISH

Bugungi kunda chet tillarni o'qitish jarayonida o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish, ayniqsa, o'qish va yozuv ko'nikmalarini integrativ tarzda shakllantirish dolzarb metodik muammolardan biri hisoblanadi. Amaldagi ta'lim tizimida o'quvchilar matni o'qish orqali ma'lumotni qabul qilishda nisbatan faol bo'lsalar-da, ushbu ma'lumotni mustaqil yozma nutqqa aylantirishda qiyinchiliklarga duch keladilar. Shu sababli o'qishdan yozuvga o'tish jarayonini bosqichma-bosqich tashkil etish zarurati ortib bormoqda.

Mazkur muammoning dolzarbligi chet tili ta'limida matn bilan ishlashning faqat tushunish darajasida qolib ketmasligi, balki uning yozma nutqni rivojlantirishga xizmat qiluvchi asosiy manba sifatida qaralishi bilan izohlanadi. Shu nuqtayi nazardan, 10-11-sinf o'quvchilarida o'qishdan yozuvga o'tish ko'nikmasini rivojlantirishning

bosqichli metodik tizimini ishlab chiqish va uni takomillashtirish ilmiy-metodik jihatdan muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqotning obyekti sifatida 10-11-sinf o'quvchilarida ingliz tilini o'qitish jarayonida o'qish va yozuv ko'nikmalarining integratsiyasi jarayoni belgilangan.

Tadqiqotning predmeti esa o'qishdan yozuvga o'tish ko'nikmasini rivojlantirishga yo'naltirilgan bosqichli metodik tizimning mazmuni, tuzilishi va uni amaliyotga tatbiq etish usullaridan iborat.

Tadqiqotning maqsadi 10-11-sinf o'quvchilarida o'qishdan yozuvga o'tish ko'nikmasini samarali rivojlantirishga xizmat qiluvchi bosqichli metodik tizimni ishlab chiqish va uning pedagogik samaradorligini asoslashdan iborat.

Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilandi:

- a) o'qish va yozuv ko'nikmalarining integratsiyasiga oid ilmiy-metodik adabiyotlarni tahlil qilish;
- b) o'quvchilarda o'qishdan yozuvga o'tish jarayonidagi mavjud muammolarni aniqlash;
- c) bosqichli metodik tizimning nazariy asoslarini ishlab chiqish;
- d) metodik tizimni amaliy mashg'ulotlar asosida sinovdan o'tkazish;
- e) olingan natijalar asosida uning samaradorligini tahlil qilish va xulosalar ishlab chiqish.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

10-11-sinf o'quvchilarida o'qishdan yozuvga o'tish ko'nikmasini bosqichli rivojlantirish masalasi chet tilini o'qitish metodikasida keng o'rganilgan yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ushbu yo'nalish bo'yicha olib borilgan tadqiqotlarda o'qish va yozuv ko'nikmalarining o'zaro bog'liqligi, matn asosida yozma nutqni shakllantirish hamda integrativ yondashuvning samaradorligi alohida ta'kidlanadi.

Xorijiy metodikada o'qish va yozuvni integratsiyalash masalasi ko'plab tadqiqotchilar tomonidan chuqur tahlil qilingan. Jumladan, Jeremy Harmer ^[3] o'qish faoliyatini yozma nutq uchun asosiy manba sifatida ko'rib, matn bilan ishlash bosqichlari yozuv jarayonining sifatini belgilashini ta'kidlaydi.

Shuningdek, Jack C. Richards ^[7] kommunikativ yondashuv doirasida o'qish va yozuvni ajratilgan emas, balki bir-birini to'ldiruvchi faoliyat turlari sifatida talqin qiladi.

Michael H. Long esa interaktiv o'qitish jarayonida til ko'nikmalarining integratsiyasi o'quvchilarning nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishda muhim omil ekanligini asoslaydi.

Shu bilan birga, Paul Nation ^[6] leksik birliklarni kontekstda o'zlashtirish va ularni produktiv nutqqa aylantirish jarayonida o'qish materiallarining o'rni beqiyos ekanligini ko'rsatadi.

Ken Hyland ^[4] esa akademik yozuvni rivojlantirishda matn strukturasi tahlil qilish va namunaviy matnlardan foydalanish samarali metodlardan biri ekanini ta'kidlaydi.

Mahalliy ilmiy maktabda ham ushbu yo'nalishda bir qator tadqiqotlar olib borilgan bo'lib, o'zbek metodist olimlari chet tilini o'qitishda kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish, o'qish va yozuvni integratsiyalash hamda bosqichli o'qitish texnologiyalarini ishlab chiqishga alohida e'tibor qaratganlar. Ularning ishlarida o'quvchilarning yosh-kognitiv xususiyatlarini hisobga olgan holda matn bilan ishlash, leksik-grammatik ko'nikmalarni kontekst asosida shakllantirish va yozma nutqni bosqichma-bosqich rivojlantirish zarurligi asoslab berilgan.

Biroq mavjud tadqiqotlarda o'qishdan yozuvga o'tish jarayoni ko'proq umumiy integratsiya doirasida ko'rib chiqilgan bo'lib, 10–11-sinf o'quvchilari uchun aynan bosqichli, tizimli va amaliy yo'naltirilgan metodik model yetarlicha ishlab chiqilmagan. Shu jihatdan mazkur tadqiqot o'qish jarayonini yozma nutqqa aniq transformatsiya qiluvchi bosqichlar tizimini ishlab chiqishi bilan avvalgi ishlardan farq qiladi.

TADDIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur maqolani ishlab chiqishda 10-11-sinf o'quvchilarida o'qishdan yozuvga o'tish ko'nikmasini rivojlantirish jarayonini ilmiy asoslash maqsadida bir qator umumilmiy va xususiy pedagogik tadqiqot metodlaridan foydalanildi.

Tadqiqot jarayonida, avvalo, qiyosiy-taqqoslash usuli qo'llanildi. Ushbu metod orqali an'anaviy o'qitish amaliyotida o'qish va yozuv ko'nikmalarining alohida o'rganilishi bilan integrativ yondashuv asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni solishtirildi. Taqqoslash natijasida integratsiyalashgan yondashuvda o'quvchilarning yozma nutqida izchillik, leksik boylik va mantiqiy bog'liqlik sezilarli darajada yuqori ekanligi aniqlandi. Shu asosda o'qishdan yozuvga o'tish jarayonini bosqichma-bosqich tashkil etish samaradorligi asoslab berildi.

Shuningdek, tadqiqotda kuzatish metodidan ham foydalanildi. Dars jarayonida o'quvchilarning matn bilan ishlash, asosiy fikrni ajratish va uni yozma shaklda ifodalash faoliyati tizimli ravishda kuzatildi. Bu jarayon o'quvchilarning matnni faqat tushunish darajasida emas, balki uni qayta ishlash orqali yozma nutqqa aylantirishda qiyinchiliklarga duch kelishini ko'rsatdi.

Tajriba-sinov (eksperimental) metodi yordamida bosqichli metodik tizim amaliyotda sinovdan o'tkazildi. Tajriba davomida o'quvchilar bilan matnni oldindan tayyorlash, matnni tahlil qilish, leksik-grammatik birliklarni ajratish va yakuniy yozma matn yaratish bosqichlari ketma-ket amalga oshirildi. Tajriba natijalari o'quvchilarning yozma nutq ko'nikmalarida ijobiy dinamikani ko'rsatdi.

Bundan tashqari, analitik-sintetik metod orqali o'quv materiallari va matnlar tarkibiy jihatdan tahlil qilindi hamda yozma nutqni shakllantirishga xizmat qiluvchi lingvistik birliklar ajratib olindi. Bu yondashuv o'quvchilarga matnni bo'laklarga ajratib o'rganish va keyinchalik uni yaxlit yozma shaklga keltirish imkonini berdi.

TAHLIL NATIJALARI

Tadqiqotning asosiy qismida 10-11-sinf o'quvchilarida o'qishdan yozuvga o'tish ko'nikmasini rivojlantirish jarayoni mavjud pedagogik amaliyot asosida tahlil qilindi va o'quvchilarning o'qish hamda yozish faoliyatidagi real holat sifat va miqdor jihatdan o'rganildi. Dastlabki diagnostik bosqichda o'quvchilarga berilgan topshiriqlar natijalari shuni ko'rsatdiki, o'qilgan matnni umumiy tushunish darajasi nisbatan qoniqarli bo'lsa-da, uni asos qilib mustaqil yozma matn yaratish ko'nikmasi yetarli darajada shakllanmagan. Ko'pchilik o'quvchilar matn mazmunini qayta hikoya qilish bilan cheklangan bo'lib, fikrni mantiqiy, izchil yozma shaklda ifodalashda qiyinchiliklarga duch kelgan. Bu esa yozma nutqda strukturaviy zaiflik va leksik cheklanganlik mavjudligini ko'rsatdi.

Tajriba boshlanishida kuzatilgan holatlar tahlili shuni aniqladiki, o'quvchilar matndan asosiy g'oyani ajratishda qisman muvaffaqiyatga erishgan bo'lsalar-da, ikkilamchi fikrlarni farqlash, ularni umumlashtirish va yozma nutqda qayta tashkil etish ko'nikmasi yetarli darajada rivojlanmagan. Bu jarayonda yozma ishlar ko'proq qisqa, sodda va izchil bo'lmagan gaplardan iborat bo'lib, grammatik xatolar hamda mantiqiy bog'lanishning sustligi kuzatilgan.

Bosqichli metodik tizim joriy etilgandan so'ng amalga oshirilgan oraliq tahlillar natijasida o'quvchilarning faoliyatida sezilarli o'zgarishlar qayd etildi. Xususan, matnni tahlil qilish, uning tuzilishini anglash va reja asosida yozma matn yaratish jarayoni ancha tizimlashdi. O'quvchilar fikrni ketma-ketlikda ifodalashga, kirish, asosiy qism va xulosa elementlarini ajratishga ko'proq e'tibor bera boshladilar. Natijada yozma ishlarning mazmuniy izchilligi oshdi, leksik boylik kengaydi va grammatik aniqlikda ijobiy dinamik o'sish kuzatildi.

Umumiy tahlil shuni ko'rsatadiki, bosqichli yondashuv o'quvchilarning o'qish jarayonini passiv qabul qilishdan faol qayta ishlash bosqichiga o'tkazadi va bu jarayon yozma nutq sifatining yaxshilanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Eng muhim jihati shundaki, o'quvchilar matndan olingan ma'lumotni tayyor shaklda emas, balki qayta tashkil etilgan, mantiqan asoslangan va mustaqil yozma ifodaga aylantira boshladilar. Bu esa o'qishdan yozuvga o'tish kompetensiyasining shakllanganini tasdiqlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, 10-11-sinf o'quvchilarida o'qishdan yozuvga o'tish ko'nikmasini rivojlantirish jarayoni an'anaviy yondashuv asosida tashkil etilganda, o'quvchilar matnni tushunish darajasida ma'lum natijalarga erishsalar-da, uni mustaqil yozma nutqqa aylantirishda qiyinchiliklarga duch keladilar. Bu holat o'qish faoliyatining ko'pincha passiv qabul qilish darajasida qolib ketishi bilan izohlanadi. Shuning uchun o'qish jarayoni yozma nutqni shakllantiruvchi faol, tahliliy va qayta ishlovchi bosqich sifatida qaralishi zarur, degan metodik qarash shakllandi. Mazkur yondashuvga ko'ra, matn faqat axborot manbai emas, balki yozma fikrni qurish uchun lingvistik va kommunikativ material sifatida xizmat qilishi kerak.

Aniqlangan muammolarni bartaraf etish maqsadida o'qish va yozuvni integratsiyalashgan holda, bosqichma-bosqich tashkil etilgan ta'lim jarayonini keng joriy etish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Avvalo, o'quvchilarda matnni yuzaki tushunishdan chuqur tahlil qilishga o'tish ko'nikmasini shakllantirish zarur bo'lib, bunda matnni qismlarga ajratish, asosiy va ikkilamchi fikrlarni farqlash hamda ularni rejalashtirishga alohida e'tibor qaratilishi lozim. Keyingi bosqichda esa o'quvchilarni tayanch leksik birliklar va grammatik tuzilmalar asosida yozma matn yaratishga yo'naltirish, ularni namunaviy matnlar bilan ishlash orqali yozuv strukturasi anglashga o'rgatish samarali natija beradi.

Shuningdek, dars jarayonida kommunikativ yondashuvni kuchaytirish, o'quvchilarga mustaqil fikr bildirish va uni yozma shaklda asoslash imkoniyatini kengaytirish zarur. Raqamli texnologiyalar va interaktiv platformalardan foydalanish ham o'qishdan yozuvga o'tish jarayonini tezlashtiradi, chunki ular o'quvchilarga matnni tahlil qilish va qayta ishlashda qo'shimcha vizual hamda amaliy yordam beradi. Umuman olganda, bosqichli metodik tizimni amaliyotga joriy etish o'quvchilarning yozma nutqini rivojlantirishda barqaror va samarali natijalarni ta'minlaydi hamda ularni mustaqil fikrlovchi va izchil yozma ifoda yarata oladigan shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Brown, H. D. (2007). Principles of language learning and teaching (5th ed.). Pearson Education.
2. Council of Europe. (2018). Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment (Companion volume). Cambridge University Press.
3. Harmer, J. (2015). The practice of English language teaching (5th ed.). Pearson Education.
4. Hyland, K. (2019). Second language writing (2nd ed.). Cambridge University Press.
5. Long, M. H. (2015). Second language acquisition and task-based language teaching. Wiley-Blackwell.
6. Nation, I. S. P. (2013). Learning vocabulary in another language (2nd ed.). Cambridge University Press.
7. Richards, J. C. (2006). Communicative language teaching today. Cambridge University Press.
8. Swain, M. (2005). The output hypothesis: Theory and research. In E. Hinkel (Ed.), Handbook of research in second language teaching and learning (pp. 471-483). Lawrence Erlbaum Associates.
9. Nazarova, Sh. A. (2024). Integrative development of reading and writing skills in foreign language teaching. Journal of Science-Innovative Research in Uzbekistan, 2(3), 7-10.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(6)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.